

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Järjestöjen varainhankinnan tilaa ja tulevaisuutta arvioitaessa on hyvä määritellä, mitä tarkoitetaan varainhankinnalla. VaLa käyttää näkemyksessään määrittelyä, jossa varainhankinnalla tarkoitetaan kaikkia yksityisistä lähteistä hankittavaa rahoitusta eli siihen eivät kuulu valtionavustukset, eivätkä muut julkisen rahoituksen eri muodot. Yksityisellä rahoituksella tarkoitetaan eri varainhankinnan muodoilla kerättyjä varoja sekä erilaisilta yksityisiltä säätiöiltä ja rahastoilta saatuja avustuksia. Varainhankinnan muotoja voivat olla esimerkiksi jäsenmaksut, kerta- ja kuukausilahjoitukset, testamenttilahjoitukset, arpajaiset, yritysyhteistyöstä saatavat tuotot sekä palvelu- ja tuotemyynti.

Varainhankinta osana järjestöjen toimintaa on viime vuosina kehittynyt ja kasvanut Suomessa. Alan kasvusta kertoo varainhankinnan tuottojen vertailu viimeisen kymmenen vuoden aikana. Taloustutkimuksen toteuttaman tutkimuksen mukaan vuonna 2014 tuotot olivat arvioituna 239 miljoonaa euroa, ja vuoteen 2021 mennessä tuotot olivat nousseet noin 530 miljoonaan. Ala on ammattimaistanut ja se on lisännyt siihen tarvittavaa henkilöstöresurssia, jonka asiantuntijuuden ja osaamisen vaatimukset ovat kasvaneet.

Myös suomalainen lahjoituskulttuuri kehittyy; yksityishenkilöt haluavat tehdä konkreettisia toimia omien arvojen mukaista toimintaa tukemalla enemmän ja pitkäkestoisemmin esimerkiksi kuukausilahjoituksin. Lisäksi yritysten odotetaan ottavan vastuuta sektorirajat ylittävistä

yhteiskunnan haasteista, ja ne toteuttavatkin yhä enemmän yhteiskuntavastuutaan esimerkiksi lahjoittamalla tai tekemällä muunlaista yhteistyötä järjestöjen kanssa.

Alan kasvu ja kehittyminen vaatii varainhankintaa toteuttavilta organisaatioilta resursseja. VaLa selvitysten pohjalta nousee esiin, että suurimmat haasteet varainhankinnan käynnistämisessä ja kehittämisessä liittyvät henkilöresursseihin sekä muihin taloudellisia investointeja vaativiin resursseihin. Kun samaan aikaan valtionavustusten odotetaan vähenevän, tulisi järjestöjen pyrkiä laajentamaan, kehittämään ja uudistamaan rahoituspohjaansa tärkeän toimintansa turvaamiseksi. Monet toimijat ovat lahjoitusten kautta ryhtyneet laajentamaan rahoituspohjaansa vuoden 2020 rahankeräyslain uudistuksen jälkeen ja rahankeräystahojen määrä on kasvanut merkittävästi.

VaLa kokee, että nykyisellä tasolla olevan järjestöjen varainhankinnan toiminnan kannustaminen sekä sen tukeminen julkisen hallinnon taholta on tärkeää, jotta kansalaisten osallistumista sekä suomalaista lahjoituskulttuuria voidaan edistää ja sen kautta saada vähennettyä järjestöjen riippuvuutta julkisesta rahoituksesta tulevaisuudessa.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Meneillään olevassa valtionavustusuudistuksessa rahapelituotot ohjataan valtion yleiskatteellisiksi tuloiksi ja nykyiset edunsaajat siirretään budjetin kehysmenettelyn piiriin. Kuten VaLa:n vuoden 2022 laatimassa raportissa on tuotu esiin, että ehdotuksen positiivisena puolena on riippumattomuus rahapeleistä saaduista tuloista, kun taas negatiivisena puolena voidaan pitää riippuvaisuutta poliittisesta päätöksenteosta ja sen epävarmuudesta. Riippuvaisuus poliittisesta päätöksenteosta saattaa johtaa siihen, että kulloinkin hallituksessa olevat puolueet ja päättäjät voivat käyttää aiempaa laajemmin omaa päätäntävaltaa esimerkiksi painottamalla avustusten suuntaamista tietyille toiminta-aloille tai vähentämällä avustuspäämiä. Tulevilla hallituskausilla valtionavustuksia saava joukko saattaa erota paljonkin aiemmista, jolloin valtionavustuksiin liittyy epävarmuutta. Tämänkaltainen tilanne vaikuttaa järjestöjen kykyyn toteuttaa varsinaista toimintaansa, toimia vastuullisena työnantajana sekä suunnitella tulevaisuuttaan.

Julkista tukea ja avustusta tulisi hallita yhdenmukaisesti, avoimesti ja puolueettomasti. Mikäli sääntelyssä epäonnistutaan selvien määrittelyjen ja kriteerien luomisessa, virkahenkilöille muodostuu mahdollisuus käyttää liiaksi omaa harkintavaltaansa päätöksissään avustuksen saajista. Tämä voi johtaa epä johdonmukaisiin ja epäselviin päätöksiin, jotka horjuttavat niin järjestöjen kuin kansalaistenkin luottamusta viranomaisiin sekä vievät aikaa järjestöjen varsinaiselta työltä.

Osa järjestöistä on kokenut vuosien varrella joutuneensa epäselviin tilanteisiin valtionavustusprosessin eri vaiheissa. Esimerkiksi valtionavustuksen hakuun ja raportointiin liittyvät kasvaneet byrokratiavaatimukset, avustusten käyttöön liittyvät epäselvyydet sekä avustusten takaisinperinnät ovat asioita, joita uudistuksessa tulisi minimoida. Kooltaan pienemmille ja mahdollisesti ainoastaan vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille työmäärä ja

byrokratiavaatimukset osoittautuvat usein liian suuriksi, jolloin onnistunutta hakuprosessia ei kyetä saattamaan loppuun. Tämä saattaa olla osasy sille, miksi valtionavustuksia saavat muodostavat varsin vakiintuneen joukon. Käytäntöjä yhdenmukaistamalla ja selkeyttämällä voidaan helpottaa valtionavustusten haku- ja raportointiprosesseja myös pienemmille yhdistyksille.

Useat järjestöjen kokemat varainhankinnan harjoittamisen haasteet liittyvät valtionavustustahoihin. Avustustahojen suhtautuminen varainhankintaan on epäyhtenäistä. Monilla valtionavustuksilla ei voida kattaa varainhankinnan kuluja, ja lisäksi onnistuneen varainhankinnan seurauksena järjestöt ovat joutuneet palauttamaan saamiaan avustuksia. Esimerkit ministeriöiden toisistaan eriävistä käytännöistä liittyvät muun muassa varainhankinnan kustannusten kattamiseen yleisavustuksilla, varallisuuden määrittelyyn ja tulkintaan sekä vaatimukseen omavastuuosuudesta. Ministeriöiden toisistaan eroavat käytännöt muodostavat kokonaisuudesta pirstaleisen ja vaikeaselkoisen. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen toisi kokonaisuuteen johdonmukaisuutta ja helpottaisi prosessia niin järjestöjen kuin valtionapuviranomaisten osalta.

VaLa kokee, että valtionavustusprosessien luotettavuus sekä vuoropuhelu viranomaisen ja avustuksen saajan välillä eivät nykyisellään toteudu riittävällä tasolla. Osa järjestöistä on vuosien varrella joutunut tilanteeseen, jossa vuosien päästä valtionavustuksen saamisesta summaa aletaan korkojen kera periä takaisin onnistuneen varainhankinnan seurauksena tai hankkeen osoittautuessa ylijäämäiseksi. Tämän onnistuneesta varainhankinnasta rankaisemisen voidaan katsoa olevan ristiriidassa sen kanssa, että järjestöjä kannustetaan omarahoituksen hankintaan. Järjestöille kohtuuton tilanne vähentää molemminpuolista luottamusta, lisää järjestöjen työmäärää ja heikentää rahoituksen ennakoitavuutta. Järjestöissä työntekijät ovat saattaneet vaihtua, jolloin vuosien takaisten budjettien ja tilinpäätösten läpikäynti on suuri työmäärä rajallisilla resursseilla toimiville järjestöille. Tähän liittyy myös valtionapuviranomaisten yhdenmukaisten käytäntöjen puute siitä, kuinka varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan tuotot vaikuttavat valtionavustuksia myönnettäessä. Seurauksena järjestöille muodostuu hankalaksi hahmottaa sitä, mitkä ovat varsinaisen toiminnan tuottoja ja mitkä varainhankinnalla hankittuja tuloja.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä tulisi lähtökohtaisesti ottaa huomioon yhdenmukaisuus, avoimuus sekä myönteinen suhtautuminen varainhankintaan. Toimien tulisi kannustaa varainhankintaan ja siihen investoimiseen haku-, päätös- ja raportointivaiheissa.

Järjestöissä varainhankinnalla kerätty yksityisrahoitus koetaan monesti ketterän toiminnan toteuttamisen mahdollistajana ja julkista rahoitusta joustavammin käytettävänä. Pääsääntöisesti järjestöjen tulisi voida itse päättää, lähtevätkö käynnistämään tai kehittämään varainhankintaansa, eikä valtionavustusten ohjeistuksissa ja kriteereissä tulisi olla tähän kielteistä vaikutusta. Lisäksi on tärkeää huomioida, että varainhankinnan käynnistäminen ja onnistuminen vie aikaa ja se on lähes poikkeuksetta ensimmäisten vuosien ajan 'alijäämäistä'.

Varainhankintaan ja siinä onnistumiseen järjestöt tarvitsevat resursseja ja kannusteita, sillä toiminnan käynnistäminen ja kehittäminen vaativat erilaisia investointeja. Tällä hetkellä onnistunutta ja tuloksellista varainhankintaa tekee suhteellisen pieni osa järjestöistä, joten valtionavustusten avulla toteutettava varainhankinnan avustaminen olisi tärkeää erityisesti varainhankintaansa aloittaville järjestöille. Laadukkuutta ja tehokkuutta varainhankintaan tuovat resursoinnit osaaviin varainhankkijoihin ja heidän kouluttamiseensa, sillä onnistunutta ja tehokasta varainhankintaa on hankala tehdä ilman vaadittavaa osaamista ja henkilöresursseja.

Mahdollisen avustusmallin kehittämisessä ja varainhankinnan määrittelyissä ja kriteereissä olisi hyvä huomioida eri toimintasektoreiden erityispiirteet ja järjestöjen moninaisuus varainhankinnassaan. Esimerkiksi liikunta-alalla sponsorointi ja muunlainen yritysysteistyö on perinteinen ja merkittävä varainhankinnan muoto, kun taas sote-järjestöillä tuote- ja palvelumyynti muodostaa isomman osan tuotoista kuin muilla sektoreilla. Kehitysyhteistyö- ja ympäristöjärjestöillä puolestaan lahjoitusten rooli on merkittävä ja kokonaisrahoituksen osalta yksityisen rahoituksen osuus on julkista rahoitusta suurempi. Lisäksi tulee huomioida, että joillakin toiminta-aloilla varainhankinnan onnistuminen ja tuloksellisuus esimerkiksi lahjoituksia keräämällä ei resursoinneista ja toiminnan merkityksellisyydestä huolimatta onnistu, sillä aina tulee olemaan kohteita, jotka eivät lahjoittamisen näkökulmasta yllä muiden kohteiden tasolle kiinnostavuudessaan.

Varainhankintaa, kuten muutakin järjestöille tarkoitettua avustustoimintaa, suunniteltaessa olisi mahdollisuuksien mukaan huomioitava toimintaympäristön muutokset. Ennakoitavuus ja joustavuus poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joilla on vaikutusta niin järjestöjen toiminta- kuin rahoitusedellytyksiin, pitäisi olla avustustoiminnassa huomioituna. Esimerkkejä tästä on nähty viime vuosina esimerkiksi koronapandemian ja Ukrainan sodan seurauksena, jotka ovat koetelleet järjestöjä eri tavoin, ja vaatineet toiminnalta joustavuutta.

VaLa:n mielestä selkeät määrittelyt ja ohjeistukset järjestöjen varainhankintaan sekä valtionavustustahojen yhteneväinen ja myönteinen suhtautuminen yksityisrahoitukseen ja mahdolliseen varallisuuteen edistäisi järjestöjen toimintamahdollisuuksia ja autonomiaa. Lisäksi se toisi vakautta ja ennakoitavuutta toimintaan. Vuoropuhelun ja luottamuksen vahvistamiseksi olisi hyvä harkita luottamuksensuojaa ja ennakkopäätösmenettelyä, jotta järjestöjen ei tarvitsisi pelätä takaisinperintää vielä vuosien päästä päätöksistä. Luottamuksensuoja suojaisi järjestöä tapauksessa, jossa asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä, ja jossa järjestö on toiminut vilpittömässä mielessä viranomaisen ohjeiden mukaisesti. Tässä tapauksessa asia olisi ratkaistava avustuksen saajan eduksi. Myös kirjalliset ennakkopäätökset viranomaisilta helpottaisivat järjestön toiminnan ja rahoituksen suunnittelua sekä vähentäisivät epävarmuutta ja riskiä yllättäville takaisinperinnöille.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Valtionapuviranomaiset määrittelisivät valtionavustuksen käyttöön hyväksyttävät kustannukset yhdenmukaisella tavalla.

-> Tähän ehdotukseen VaLa suhtautuu positiivisesti, sillä se toisi käytäntöihin tarvittavaa ja järjestöjen kaipaamaa selkeyttä ja varmuutta avustusten hakuun ja niiden käyttöön. Mahdollisimman laaja hyväksyttävien kustannusten lista olisi tarpeen, jotta järjestöt voivat käyttää omaa harkintaansa varojen käytöstä. Yksittäisten kuluerien osalta rajaamiset, kuten palkkoihin liittyvät euromäärärajat tulisi luoda harkiten.

Valtionapuviranomaiset vaatisivat järjestöltä toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sopivan omavastuuosuuden myöntäessään valtionavustusta.

-> Myös tässä keinossa olennaista on yhdenmukaisuus eli toimialasta riippumatta samansuuruinen omavastuuosuus. Mikäli omavastuuosuutta järjestöiltä jatkossakin vaaditaan, tulisi niitä VaLan mielestä samaan aikaan kannustaa varainhankintaan, ja varainhankinnan tukemisen kautta edistää omavastuuosuuden kerryttämistä.

Yleisavustuksella rahoitettaisiin järjestön varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia.

-> Selvityksessä kuvattu malli vaatii VaLan mielestä tarkennusta. Keino voi kannustaa järjestöä hankkimaan nykyistä enemmän tuloja erityisesti palvelujen myyntituottojen muodossa. Jos järjestö myy palveluitaan voittoa tavoitellakseen, ja se täyttää elinkeinotoiminnan kriteerit, on hyvä huomioida mahdolliset veroseuraamukset. Riskinä on myös se, että järjestön toiminnan kohderyhmänä olevat ihmiset jäävät maksullisuuden vuoksi ilman heille tärkeää palvelua.

Järjestön varallisuus määriteltäisiin selkeäksi arviointiperusteeksi ja -kriteeriksi valtionavustusta myönnettäessä.

-> Tähän keinoon VaLa suhtautuu varauksella, mikäli järjestöjen varallisuus koetaan avustuksesta päätettäessä lähtökohtaisesti negatiivisena tekijänä. Varallisuus voi olla hyvin monimuotoista ja sitä ei välttämättä voi realisoida. Käytännössä monelle järjestölle on voinut kertyä varallisuutta esimerkiksi kiinteistöjen muodossa testamenttien vastaanottamisen myötä. Järjestöllä ei ehkä ole käytännön tarvetta kiinteistöille, mutta testamentin mukaan sitä ei myöskään saa myydä. Tämänkaltaisten tilanteiden myötä järjestöjen varallisuuden ja sen hyötyjen arvioiminen on hankalaa, joten valtionavustuksia myönnettäessä siihen tulisi suhtautua harkiten ja tarkastella pidemmällä aikavälillä kuin yhden tilikauden ajalta.

Yleisavustuksella katettaisiin varainhankinnan alijäämää tappiotakuuna.

-> Varainhankinnan tappiotakuuseen VaLa suhtautuu varauksella, sillä se tarvitsisi tiukat reunaehdot ja määrittelyt toimiakseen. Varainhankinnan avulla on tarkoitus kerätä varoja järjestön varsinaisen toiminnan rahoittamiseen, jolloin pelkkä nollatulos ei ole järjestölle kannattavaa. Järjestöt asettavat varainhankinnalleen euromääräisiä tavoitteita, joka saattaa olla esimerkiksi ”keräyksen tavoitteena kerätä yksi miljoona vuodessa.” Mikäli varoja onnistutaan keräämään ”vain” 800 000 euroa, onko varainhankinta ollut silloin tappiollista? Vai onko tappiollista varainhankintaa, jos menot ylittävät tulojen määrän? Vai lasketaanko ns. nollatulos onnistuneeksi varainhankinnaksi, koska tuloilla on

onnistuttu kattamaan menot? Erityisesti käynnistämävaiheessa olevan varainhankinnan vuositason tarkastelu on haastavaa.

Varainhankinnan kustannukset olisivat avustuskelpoisia tiettyyn enimmäismäärään asti.

-> Tämä keino edistäisi järjestöjen autonomiaa ja kannustaisi järjestöjä varainhankintaan. Järjestön autonomia paranisi, sillä se voisi itse päättää resurssiensa suuntaamisesta varainhankintaan. Lisäksi järjestö voisi kehittää varainhankintaansa valtionavustuksen avulla ilman pelkoa avustuksen takaisinperinnästä varainhankinnassa onnistuessaan. VaLa mielestä tässä keinossa olennaista on yhteisesti määritellä tarkoin varainhankinnan kustannukset. Kaikki järjestöt eivät ole tietoisia varainhankinnan mahdollisuuksista ja siihen liittyvistä kustannusten määrästä, joten selkeän ohjeistuksen avulla on mahdollista helpottaa molempien osapuolten työmäärää. Varainhankinnan onnistuessa ja tuottojen kasvaessa riippuvaisuus julkisesta rahoittajasta tulisi ajan mittaan vähenemään, mikä on tulevaisuudessa muuttuvan julkisen rahoituksen myötä toivottavaa.

Valtionapuviranomaiset suunnittelisivat hankeavustuksena myönnettävän erityisavustuksen, johon osoitetaan määrärahaa ja jota järjestöt voivat hakea ja saada varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen.

-> Varainhankinnan erityisavustus olisi erittäin hyödyllinen väline myös niille järjestöille, jotka eivät hae tai saa yleisavustusta. Myös yleisavustusta saavat järjestöt voisivat halutessaan hakea erityisavustusta, mikäli panostuksia varainhankintaan halutaan priorisoida. Mahdollinen lisämääräraha tämänkaltaiseen hankeavustukseen olisi toivottava, jotta avustus ei olisi pois muista erityisavustuksista tai yleisavustuksesta.

VaLa kokee optimaalisimpana tilanteen, jossa varainhankinnan kustannukset olisivat avustuskelpoisia tiettyyn enimmäismäärään asti, minkä rinnalla järjestöjen olisi halutessaan mahdollista hakea varainhankinnan erityisavustusta. Varainhankinnan käynnistäminen ja onnistuminen vaatii vuosien työtä, joten riittävän pitkäaikainen taloudellinen tuki tulisi taata. Pitkällä aikavälillä varainhankinnassaan onnistuneiden järjestöjen tarve valtionavustuksille pienenisi, mikä osaltaan vähentäisi riippuvuutta julkisesta rahoittajasta. Selkeät ohjeet ja kriteerit avustuksen käytölle ovat tärkeitä molemmille osapuolille epäselvyyksien ja -johdonmukaisuuksien välttämiseksi sekä liiallisen työmäärän ehkäisemiseksi. Työmäärän ja byrokratiavaatimusten tulisi olla kohtuullinen kaikenkokoisille tuensaajille koko prosessin ajan.

Valtionapuviranomaiset määrittelisivät, miten vapaaehtoistoiminta otetaan huomioon valtionavustusta myönnettäessä.

-> Tähän kohtaan VaLa ei ota vahvasti kantaa ja toteaa, että tarkkojen määrittelyjen ja reunaehtojen muodostamisen myötä vapaaehtoistoiminta voitaisiin ottaa huomioon mahdollisessa omavastuuosuudessa. Keino ei ole kaikkien järjestöjen käytettävissä, ja se vaatii vapaaehtoistoiminnan määrittelyn lainsäädännössä sekä sen arvon laskemista. Tässä tulee myös ottaa huomioon työmäärän lisääntyminen; jokaisen vapaaehtoistoimintaan käytetyn tunnin raportointi voi muodostua liian suureksi työksi niin järjestölle kuin siinä toimiville vapaaehtoisille.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Järjestöjen autonomia on teemana ollut viime vuosina vahvasti näkyvillä. Julkisen rahoituksen edellyttämät haku- ja seurantaprosessien vaatimukset ovat kasvaneet. Vaihtelevat ja ennakoimattomat käytännöt avustusten jakamisessa ovat heikentäneet järjestöjen kykyä toimia itse joustavasti ja innovatiivisesti, ja se uhkaa järjestöjen autonomiaa. Järjestötoiminnan arvojen näkökulmasta autonomia rahoittajasta on keskeistä, minkä vuoksi järjestöjen varainhankinnan kehittäminen nousee tulevaisuudessa entistäkin tärkeämmäksi etenkin, kun odotettavissa on julkisen rahoituksen vähenemistä.

VaLa:n mielestä järjestöille tulisi taata mahdollisuus turvattuun autonomiseen toimintaan ja antaa myös mahdollisuus valita toiminnan rahoituskeinot. Autonomian tason voidaan katsoa vaihtelevan myös järjestön sisällä, mikäli jotakin osa-aluetta rahoitetaan valtionavustuksella ja toista varainhankinnan kautta kerätyillä varoilla. Järjestöjen autonomian näkökulmasta olisi huomioitava mihin varainhankinnan tuottoja ohjataan järjestön toiminnassa. Ilman viranomaisen ohjausta järjestöjen tulisi voida itse päättää tuottojen käytöstä.

Varainhankinnan tukemista valtionavustuksilla tulisi tehdä ja lisäksi tukemismallin valmistelussa, käyttöönotossa ja seurannassa tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä erilaisten järjestötoimijoiden kanssa. Yksityisrahoituksen osuuden kasvaessa järjestön autonomia sekä toiminnan rahoituksen monipuolisuus ja talouden riskinhallinta kasvaa. Järjestön tulee myös saada käyttää omaa harkintaansa siinä, ryhtyykö se panostamaan yksityisrahoituksen hankintaan ja minkälaisiin varainhankinnan muotoihin. Tämän vuoksi olennaista ovat yhdenmukaiset käytännöt ja niiden joustavuus, jotta esimerkiksi valtionavustusta voisi hyödyntää myös varainhankintaan niin halutessaan.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

VaLa kiittää kattavasta ja selkeästä selvityksestä sekä mahdollisuudesta lausua siihen. VaLa:n kokemusten perusteella viranomaisten kannustaminen laajemman asiantuntijuuden käyttöön sekä osallistavaan vuoropuheluun olisi suotavaa myös järjestöjen varainhankinnan mahdollisessa avustamisessa. VaLa ja sen jäsenjärjestöt ovat kehittämistyössä mielellään mukana.

Tornikoski Pia-Carita

